

ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาลเพื่อการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

กมลนาวิณ อินทนุจิตร 1,2*

[1] กรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[2] หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นประจำจังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ

ผลการสำรวจความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาลในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพื่อการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นกรปรับระบบเชิงนิเวศ สังคม และเศรษฐกิจในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางสภาพภูมิอากาศ พบว่ามีจำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) สภาพภูมิอากาศ จำนวน 1 เรื่อง 2) ลมพายุที่รุนแรง จำนวน 2 เรื่อง 3) การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเลและการกัดเซาะ จำนวน 2 เรื่อง 4) ระบบนิเวศวิทยา จำนวน 3 เรื่อง 5) ฝนตกและน้ำท่วม จำนวน 6 เรื่อง 6) ดินถล่ม จำนวน 2 เรื่อง และ 7) ภาวะร้อนและแห้งแล้ง จำนวน 5 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 21 เรื่อง พบว่าส่วนใหญ่องค์ความรู้ที่อยู่ในประเภทฝนตกและน้ำท่วมเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการดำรงชีวิตในช่วงน้ำหลาก สรุปองค์ความรู้ท้องถิ่นตามขอบเขต ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ กักขะ พดดิกรรม แก๊ไขปัญหาการรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 2) ด้านคติ ความเชื่อ เสริมสร้างความสามัคคี อยู่ในรูปแบบของการรวมกลุ่ม ชมรม การสร้างข้อตกลงร่วมกันของกลุ่ม 3) ด้านการบริหารจัดการ บริหารโดยผู้นำชุมชนหรือเจ้าขององค์ความรู้ท้องถิ่น ที่เป็นที่ยอมรับในพื้นที่ 4) ด้านการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการ มีการปรับปรุงให้เข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย 5) ด้านการถ่ายทอดและสืบสาน ประกอบด้วย กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา เช่น การทำใหดูเป็นตัวอย่าง การคิดร่วมกัน การสร้างสรรคกิจกรรม เวทชาวบ้าน ระหว่างการถ่ายทอดมีการประยุกต์และเปลี่ยนแปลงอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

คำสำคัญ: ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล, การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและรวบรวมความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาลเพื่อการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

องค์ความรู้ท้องถิ่นเพื่อการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- 1) สภาพภูมิอากาศ - การนับฤดูกาลแบบไทย
- 2) ลมพายุที่รุนแรง - ต้นไม้และลม และ กองทุนภัยพิบัติ
- 3) การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเลและการกัดเซาะ - ต้นไม้ป้องกันการกัดเซาะและโครงสร้างป้องกันชายฝั่ง
- 4) ระบบนิเวศวิทยา - ความมั่นคงทางอาหาร พันธุ์ข้าวทนน้ำท่วมและฟาร์มทะเล
- 5) ฝนตกและน้ำท่วม - ทำนายฝนด้วยต้นไม้ สัตว์และการสังเกต บ้านป้องกันน้ำท่วม วิธีผ่าวิกฤตน้ำท่วมและหนีของชั้นที่สูง
- 6) ดินถล่ม - สดการทำลายป่าและการเตือนภัยดินถล่ม
- 7) ภาวะร้อนและแห้งแล้ง - นาปีเป็นนาปรัง ตระพัง ถอนกระจุกลดไฟป่า ร่มเงาไม้ใหญ่และป่าพรุ

ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาลเพื่อการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำสรุปเป็นแผนที่ความคิด (Mindmap) เพื่อแสดงประเด็นสำคัญของความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาลในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพื่อการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นสื่อภาพสะท้อนของการคิดเป็นระดม เป็นการทำงานตามธรรมชาติขององค์ความรู้ท้องถิ่น สามารถช่วยให้เข้าไปประยุกต์ใช้แผนที่ความคิดได้ในทุกวิถีชีวิตในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

